

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน – กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพารา 2) ศึกษาการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) ศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 4) วิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยทำการศึกษาใน 8 อำเภอของจังหวัดสงขลา ซึ่งมีเกษตรกรชาวสวนยางรวมทั้งสิ้นมากกว่าร้อยละ 80 ของจังหวัดสงขลา ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 ราย รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างกับเกษตรกรชาวสวนยางจำนวน 400 ราย ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของโซ่อุปทานยางพารามีความเชื่อมโยงตั้งแต่โซ่อุปทานต้นน้ำ คือน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย และเศษยาง ซึ่งผลผลิตยางพาราเหล่านี้จะถูกส่งไปยังโซ่อุปทานกลางน้ำเพื่อแปรรูปให้อยู่ในรูปวัตถุดิบสำหรับโซ่อุปทานปลายน้ำ ได้แก่ น้ำยางข้น ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง และยางอื่น ๆ เช่น ยางผสม หรือยางคอมปาวด์ ส่วนโซ่อุปทานปลายน้ำ จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา เช่น ถุงมือยาง ท่อยางไฮโดลิก รววจักรบันไดเลื่อน อย่างไรก็ตาม โซ่อุปทานยางพารายังขาดความสมดุล เนื่องจากโซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำมีจำนวนมากกว่า แต่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าโซ่อุปทานปลายน้ำ

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารามีการรับรู้ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อย โดยผู้ประกอบการเห็นว่า อุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เมื่อเทียบกับประเทศผู้ส่งออกยางพารารายอื่น เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย นอกจากนี้ผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว สำหรับเกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก โดยผลกระทบที่อาจได้รับมีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ในเรื่องของรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพารา น่าจะได้รับผลกระทบทางบวก แต่ในเรื่องของของแรงงาน น่าจะได้รับผลกระทบทางลบ เช่น แรงงานในการทำสวนยางมีการเคลื่อนย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ หรือต่างประเทศมากขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน และค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้น เกษตรกรชาวสวนยางบางส่วนมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตยางพาราให้สูงขึ้น และ

มีเกษตรกรชาวสวนยางเพียงส่วนน้อยที่มีการปรับตัวอันเนื่องมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) จำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน 3) การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 4) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา และ 5) การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา ปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของเกษตรกรชาวสวนยาง 2) จำนวนแรงงานในครัวเรือน 3) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา 4) ความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา 5) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตหรือจัดการสวนยางพารา และ 6) ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา และ 2) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา

มาตรการที่เสนอต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ 1) มาตรการสร้างความสมดุลของใช้อุปทานยางพารา 2) มาตรการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมขนส่งและท่าเรือ 3) มาตรการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อแสวงหาโอกาสจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา 4) มาตรการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง 5) มาตรการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศผู้ผลิตยางพาราที่สำคัญเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับราคายางพารา และ 6) การส่งเสริมความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในระบบการผลิตยางพารา

Abstract

The research titled “The impact perception and adaptation of para-rubber farmers and para-rubber industry from the ASEAN Economic Community (AEC) participation - A case study in Songkhla province, aimed to 1) study the link of para-rubber supply chain, 2) investigate the occupational impact perceptions on the AEC participation of the para-rubber farmers and para-rubber industry, 3) look into adaptations of the para-rubber farmers and para-rubber industry to take part in the AEC creation, and 4) examine what factors was important in determining the para-rubber farmers’ occupational impact perception and adaptation from the AEC participation. The research area covered 8 districts of Songkhla province, which represented the para-rubber farmers more than 80 percent all over the area. Secondary data was derived from the relevant documents. Primary data were collected using the in-depth interviews of 12 key informants, i.e., the entrepreneurs in para-rubber industry and relevant government officers. In addition, structured interview was used as data collection tool from a total sample of 400 para-rubber farmers. Sampling used the multi-stage sampling technique.

The research results reveal as details. The supply chain structure of para-rubber systematically links from the upstream supply chain, which is categorized into rubber latex, unsmoked sheet rubber, cup lump rubber, and scrapes. These upstream outputs will be transferred to the midstream supply chain in order to be processed. The midstream outputs are concentrated latex, unsmoked sheet rubber, ribbed smoked sheet, block rubber, and other types of para-rubber, such as rubber blend or compound rubber. These midstream outputs will be transferred to the downstream rubber industry to produce para-rubber products, which are rubber gloves, hydraulic rubber pipes, and handrail for escalators. However, the para-rubber supply chain is unbalanced because the upstream and midstream supply chains are numerous; nevertheless, they can generate less value than the downstream supply chain.

The para-rubber entrepreneurs perceive a low level of potential impacts of the AEC participation. They view that Thai para-rubber industry gets comparative advantage, when comparing with the other world para-rubber exporters; Malaysia and Indonesia. However, the para-rubber entrepreneurs have adapted themselves in various practices for a long time.

The para-rubber farmers perceive a high level of potential impacts of the AEC participation. They agree that the AEC participation will have positive and negative effects on para-rubber farming. For instance, the household income from the para-rubber distribution and prices of para-rubber will be positively affected. On the other hand, the labor force will be negatively affected. The labors in para-rubber farming may move to work outside the area or in abroad. Labor shortage and higher wages are expected. Some para-rubber farmers have adapted themselves in various practices in order to improve their para-rubber production efficiency. Only a small minority of the para-rubber farmers, who have adapted themselves due to the AEC participation.

The statistically significant factors determining the para-rubber farmers' perception on occupational impacts of the AEC participation are 1) the access level to AEC information, 2) numbers of household members, 3) the visit and advice raised by the agricultural academicians or government officers, 4) the adequacy of household labors/hired labors for para-rubber farming, and 5) the training, excursion, and seminar regarding para-rubber farming. The statistically significant factors determining the para-rubber farmers' perception level on occupational impacts of the AEC participation are 1) number of academic years of para-rubber farmers, 2) number of household labors, 3) the adequacy of household labors/hired labors for para-rubber farming, 4) the satisfaction on para-rubber farming, 5) the ability to access funds, and 6) the access level to AEC information. The statistically significant factors determining the para-rubber farmers' adaptation level from the AEC participation include 1) the adequacy of household labors/hired labors for para-rubber farming, and 2) the contact to government officers for the assistance in para-rubber farming management.

The proposals to the relevant government agencies are presented as follows: 1) measures to balance para-rubber supply chain, 2) measures to develop the fundamental infrastructure, especially road transport and sea ports, 3) measures to support para-rubber farmer groups to seek opportunities from the AEC creation and the special economic zone (SEZ) in Songkhla province, 4) measures to provide knowledge regarding the AEC for para-rubber farmers, 5) measures to promote cooperation among the major producing countries of para-rubber to stabilize para-rubber prices, and 6) measures to promote the diversified production in para-rubber farming.